

1 skyrius

Kai kurioms moterims nėštumas — puikios sveikatos ir smagaus laukimo metas, tačiau Anai Vandulakis nepasisekė — ją nuolat pykino. Gydytojai primygtinai reikalavo, kad pirmus tris mėnesius ji neliptų iš lovos, kartodami, jog tik taip išsaugos kūdikį. Per šias be galo išsitęsusias savaites ji prarado gyvybingumą, sveiką porceliano glotnumo odos spalvą ir ilgą, žvilgančias garbanas — plaukai slinko saujomis.

Akušerei patikinus, kad nėštumui niekas nebegresia, Anos vyras Andrėjas sukviėtė visus dvaro darbininkus pasiimėgauti taure geriausio jo gamybos vyno. Prie namo Elundos kalnuose jų susirinko daugiau nei šimtas; visi norėjo išgerti į būsimo kūdikio sveikatą. Visi žinojo, kad įpėdinio laukta jau seniai, nes didžiulio Vandulakių giminės dvaro gerovė ir klestėjimas priklauso nuo giminės palikuonių. Visiems rūpėjo, kad Andrėjas ir Ana Vandulakiai susilauktų vaikų.

Ana nepasirodė. Ji viską stebėjo pro plonytes miegamojo užuolaidas ir matė, kad vyro pusbrolis Manolis atėjo pirmas ir išėjo paskutinis. Ji nė akimirkos negalėjo atplėšti nuo jo akių ir buvo įsitikinusi, jog ir jis nuolat dirščioja jos pusėn. Tačiau net šitai nesušvelnino didžiausios moterį kamavusios baimės, kad jis ją pamiršo.

Išskyrus tuos žvilgsnius pro antro aukšto langą, per visą nėštumą Ana nematė Manolio nė kartelio. Ir kaip ji galėtų rodytis tam, kuriam norėjo palikti kuo geresnį įspūdį, kai yra tokia paliegusi? Dar prieš kūdikiui gimstant, Ana piktinosi jo galiomis tiek visko atimti.

Per paskutines kelias savaites ji vėl susirgo ir atgulė. Kūdikis iščiose buvo įsitaisęs kitaip, nei turėtų, įrėmęs nugarytę Anai į stuburą; gimdymas buvo skausmingas ir sunkus. Liesutė mergytė netapo mielesnė, kone be perstojo rėkdama tiek dieną, tiek naktį. Tada pervargusi Ana pareiškė, kad maitinti krūtimi jai bjauru, tad reikia ieškoti žindyvės.

Pagimdžiusi Ana nesiliovė savimi bjaurėtis. Beveik per naktį ji iš storulės pavirto šakaline ir nebegalėjo žiūrėti į savo atvaizdą veidrodyje. Moteriai, kuri anksčiau po kelias valandas per dieną grožėdavosi savo atvaizdu, šis pokytis atrodė labai svarbus. Ana pasikeitė neatpažįstamai, tikrai nebebuvo panaši į ankstesnę švytinčią gražuolę. Andrėjui ramybės nedavė tai, kas žmonai nutiko, o paklausęs motinos Elefterijos, ar po nės-tumo tokia katatoniška depresija yra įprastas reiškinys, išgirdo patvirtinimą, kad ne. Dvi Andrėjo seserys neseniai irgi buvo pagimdžiusios, tačiau abi iškart stačia galva puolė į motinys-tės džiaugsmus. Elefterija manė, kad ir Ana elgsis taip pat. Ji ypač nustebo, kai marti atsisakė minties pakviesti savo tėvą aplankyti naujagimį. Nors jie niekada jam nebuvo labai svetingi, Elefterijai atrodė keista, kad Giorgui Petrakiui niekas nesuteikė galimybės aplankyti pirmojo anūko. Juk jis tikrai nusipelnė nors lašelio laimės, svarstė ji, ypač turint omenyje tai, kad kita jo dukra Marija, susirgusi raupsais, pateko į Spinalongą, į salą, kurioje prieš kelerius metus mirė ir jo žmona. Vis dėlto Ana nusprendė savaip, ir Elefterija neketino kištis.

Kai kūdikis buvo gal dešimties dienų, vieną vakarą Andrėjas grįžo kiek vėliau nei įprastai. Jam pasilenkus pakštelėti Anai į skruostą, ji kaip paprastai nusigrėžė.

— Buvau pas kunigą, — pasakė vyras. — Tariausi dėl krikštynų datos.

Ana negalėjo prieštarauti. Ji atsisakė eiti iš namų, todėl Andrėjus turėjo tartis vienas. Vandulakių giminės naujagimiai būdavo krikštijami per pirmas kelias savaites po gimimo. Jeigu krikštysis vėliau, sulaužysi tradiciją.

— Taip pat svarsčiau, kas turėtų būti krikštatėvis, — pasakė tiesiai šviesiai. — Manau, turėtume prašyti Manolio. Jis ir taip yra šeimos narys, be to, nerandu jokio kito žmogaus, kuris visada galėtų būti šalia mūsų dukters.

Akivaizdu, kad *nonós*, krikštatėviu, jie turėtų rinktis Manolį, nes nei Ana, nei Andrėjus neturėjo artimų draugų, bet Ana nenorėjo pati jo siūlyti. Jai sunkiai sekėsi tramdyti džiaugsmą.

— Puiki mintis, — atsakė. — Gal rytoj jį ir pakviesi?

Andrėjus pirmąkart per daugelį mėnesių išvydo žmonos šypseną.

Tą vakarą ji pasiryžo pažvelgti į veidrodį. O tai padariusi nusigrėžė. Oda išsausėjusi ir pageltusi, po akimis — violetiniai šešėliai; plaukai, kuriais kadaise taip didžiavosi, išskydę ir susivėlę, kūnas beformis. Ją ištiko šokas, tačiau dabar, atsiradus stimului, moteris pasiryžo atgauti išvaizdą, kurią taip vertino, dėl kurios buvo taip geidžiama. Per krikštynas ji pirmąkart po daugelio mėnesių pasimatys su Manoliu, taip pat ją pirmą kartą pamatys kiti pažįstami ir šeimos nariai.

Šitai ją labai motyvavo. Ana pradėjo geriau valgyti, dažniau būti gryname ore, teptis geriausiais veido kremais; ji tol trynė alyvuogių aliejumi plaukus ir galvos odą, kol plaukai vėl ėmė blizgėti. Ilgai netrukusi Ana pasikvietė siuvėją, kad šventei pasiūtų naujus drabužius.

Kai tik ji vėl ėmė stoviniuoti priešais veidrodį, užuot jo vengusi, tuštybė grįžo visu gražumu. Nors ji tebebuvo kiek lie-

sesnė nei anksčiau, krūtys ir vėl sustandėjo — Ana džiaugėsi matydama, kaip jos kontrastuoja su naujuoju laibesniu liemeniu.

Moteris paniro į darbus, puolė ruošti krikštynomis — organizavo pokylį, rūpinosi gėlėmis, muzika, įvairiais drabužėliais mažylei ir maloniomis smulkmenomis svečiams. Šventė turėjo būti didelė, su daugybe žmonių; svečių bus tiek, kiek tilps į Elundos bažnyčią per mišias, dar keli šimtai prisijungs vėliau, nes bus pakviesti į linksmybes po mišių.

Kai galiausiai, baigiantis rugsėjui, atėjo krikštynų diena, Ana jautėsi pasirengusi. Ji buvo atsigavusi, susijaudinusi. Naujoji suknelė išryškino smėlio laikrodžio figūrą ir pabrėžė atgautus kūno linkius. Suknelė buvo tamsiai raudono šilko.

Jiedu su Andrėjumi ir mažyle atvyko į jau pilną bažnyčią. Priekinėse suolų eilėse sėdėjo Vandulakių šeimos nariai: tiesus, orus šeimos vyriausiasis Aleksandras, jo žmona Elefterija, elegantiška, neįskaitomo veido, net tokią anūkei ypatingą dieną pasiryžusio neišduoti nė menkiausios emocijos, Olga, vyresnioji iš dviejų seserų, jos vyras Lefteris ir keturi tarp mamos ir tėčio susėdę nenuoramos vaikai, Eirinė, kita sesuo, su dvejų metų dukrele ant kelių, nervingai besidairanti vyro, kuris atėjo tik įpusėjęs mišioms.

Kiti bažnyčios priekyje susirinkę žmonės — šios turtingos šeimos reikalus tvarkantys teisininkai, turtus globojantys bankininkai, Elundos, Agios Nikolajo ir Neapolio, viso regiono sostinės, merai ir miestelių tarybos nariai. Svečiai buvo šventiškai apsirengę: vyrai vilkėjo kostiumais, moterys — dailiomis suknelėmis. Šiems žmonėms už nugarų spietėsi dvaro darbuotojai — valdytojai, žemės ūkio padargų, gyvulių pašarų tiekėjai ir kiti. Tarp šių dviejų žmonių grupių buvo galima brėžti aiškia

liniją, juos skyrė drabužių audinių kokybė — priekinėse eilėse sėdinčiųjų apdarai iš puikios medžiagos gerokai kontrastavo su grubesniais gale susirinkusiųjų audiniais.

Vienintelis giminės atstovas, vienodai gyvai šnekučiaavęs su visais svečiais, buvo patsai *nonós*. Kitaip nei kiti šeimos nariai, Manolis smagiai plepėjo tiek su bankininkų žmonomis, tiek su ūkio darbininkais.

Kai tik Ana įžengė į bažnyčią, visų žvilgsniai nukrypo į ją.

— *Panagía mou*, kaip ji apsirengusi? — prisidengusi burną delnu, seseriai sušnabždėjo Olga.

Eirinė sėdėjo ne mažiau apstulbusi.

— Negaliu patikėti, — sumurmėjo ji.

— Kaip *vulgaru* tokiai progai, ką? Ryškiai raudona... — tęsė Olga.

— Visiškai sutinku, — atsakė Eirinė. — Bet nepasakytum, kad ne pagal jos būdą...

Ana pasirinko raudoną spalvą todėl, kad ši jai labiausiai tiko. Moteris dar niekada neatrodė gražesnė ir šitai žinojo. Sodri suknelės spalva kontrastavo su blyškia oda ir šokolado tamsumo plaukais, o vyšnių raudonio lūpų dažai buvo drąsus pasirinkimas, kuriam ryžtusi tik nedaugelis moterų.

Ana nematė nieko, tik Manolį. Jie taip seniai nesimatė ir dabar, net skiriami nemenko atstumo, aiškiai džiaugėsi susitikimu. Manolis žiūrėjo į ją negalėdamas atplėšti akių.

Andrėjas norėjo įduoti kūdikį motinai.

— Ana, man atrodo, jog paprastai... — kalbėjo jis, tiesdamas jai baltą ryšuliuką.

Žmona buvo keistai išsiblaškiusi ir nieko neatsakė.

— Ana?

Ji žiūrėjo nežinia kur, įsmeigusi akis į tolį.

— Ana! — nekantravo Andrėjus, dabar jau suerzintas jos tylėjimo.

Ana sutrikusi paėmė dukrele, pasupo glėbyje; jai taip drebėjo kojos, kad vos pastovėjo. Manolis jau žingsniavo jų link, pasirengęs imtis pagrindinio vaidmens svarbiausią šio kūdikėlio gyvenimo dvasingą akimirką.

Vyras švelniai palietė Anai ranką ir pasilenkė pabučiuoti kūdikiui į skruostuką.

Ji įkvėpė uosdama jo kvapą. Muilas? Laukai? Saldus Manolio mėgstamas tabakas? Jeigu rankos nebūtų užimtos, dabar ji neatsispirtytų pagundai paliesti jam plaukus, tačiau šią akimirką pakako ir per nuogą ranką brūkštelėjusio švarko skverno trumpam stabtelėjus, prieš pajudant link altoriaus.

Akies krašteliu Ana matė, jog ir Manolis šnairuoja; suprato, kad vyras ja žavisi.

— Manau, jau metas, — nekantravo Andrėjus. — Jie laukia.

Prie krikštyklos laukė auksu puoštais drabužiais vilkintis kunigas, užsidėjęs įmantriai siuvinėtą aukštą kepurę. Jo barzda beveik siekė juosmenį, rankoje jis laikė auksinę lazdą riestu galu. Abipus šventiko stovėjo kukliau apsirengę jam patarnaujantys kunigai. Juos gožė įspūdingas vyriausiojo kunigo stotas ir didinga išvaizda.

Trijulė iškilmingai žengė prie altoriaus — puošni kaip kupliai žydinti rožė Ana ėjo vidury tarp dviejų gražių kone aristokratiškos išvaizdos vyrų, vilkinčių tamsiais kostiumais. Taip apsirengę Andrėjus ir Manolis atrodė dar panašesni, ir šis panašumas trikdė.

Įsitaisiusi Anos glėbyje į nėrinius įsupta mažylė palaimingai miegojo, nieko nenujausdama apie laukiančią traumą. Jau netrukus ją išrengė, vis nardino į krikštyklos vandenį, tepė

aliejumi, paskui nukirpo plaukučių sruogą, tada vėl aprenė ir nešiojo ratais tarp čia pat plevenančių žvakių. Mergytė keliauvo iš rankų į rankas — tėvai ją perdavė kunigui, kunigas — krikštatėviui; be paliovos skambėjo nepažįstamos giesmės, ore tvyrojo keisti aromatai; to pakako, kad vaikas įsibaigintų ir be tolesnių ritualų.

Per pirmą krikšto ceremonijos dalį Sofija garsiai rėkė, todėl pro verksmus girdėjosi tik liturgijos nuotrupos. Mergytė pirmąkart nutilo tik tada, kai Manolis užsegė jai ant kakliuko dailų auksinį kryželį — oficialią krikštatėvio dovaną.

Ana nusišypsojo. Gal dukrytei patinka gražūs papuošalai, pagalvojo; visai kaip mamai... Ana vylėsi, jog Manolis pastebėjo, kad ji segi auskarus, kuriuos jis jai padovanojo vardinių proga.

Per antrą ceremonijos dalį kūdikį laikė Manolis. Jo glėbyje mažylė buvo daug ramesnė; ji žiūrėjo įbedusi akutes į *nonós*, kol kunigas juodu juosė baltu kaspinu. Po devyniasdešimties minučių viskas galiausiai baigėsi, minia išvirto laukan, svečiai šurmuliavo saulės atokaitoje, patenkinti ištrūkę iš tvankios bažnyčios, laukdami tuoj prasidėsiančių vaišių. Daugelis svečių Sofiją matė pirmąkart; ypač moterys norėjo atidžiau ją apžiūrėti. Jos spietėsi aplink Manolį, kuris nepaprastai didžiuodamasis laikė dabar jau visai nurimusį ryšuliuką.

— Nuostabios rudos akytės, visai kaip tėčio, — pasakė kelios viešnios.

— Jos plaukai tikrai bus kaip mamos — tokie vešlūs, — pranašavo kita viešnia.

— Tikrai, tik pažiūrėkite, jau dabar susivijusios garbanėlės, — antrino dar viena.

— Ji gražutė!

— Tokia daili!

— Koks nuostabus kūdikis!

— *Tfu tfu tfu!* — nusingavė Manolis.

Bet koks komplimentas gali patraukti velnio dėmesį; sakoma, kad nusingavus per petį tą dėmesį galima nukreipti šalin.

Stovėdama kiek atokiau Ana viską stebėjo. Tuo pačiu metu ji kalbėjosi su savo tėvu Giorgu, bandydama jį įkalbėti ateiti į vakarinį pokylį. Jis nenorėjo, nes Vandulakių šeimoje visada jausdavosi nepatogiai. Ir ne tik todėl, kad buvo paprastas žvejys. Gerokai rimtesnė priežastis — raupsų metastas šešėlis. Iš pradžių jie slėpė nuo Anos uošvių, kad jo žmona mirė Spinalongoje, tačiau jaunesnės dukters diagnozės ir fakto, kad ji persikėlė gyventi į salą, jau negalėjo nutylėti. Nors Vandulakiams pavyko užgniaužti būgštavimus dėl Anos, ši didi šeima nė nesistengė slėpti paniekos jos tėvui. Visi sutarė, jog išties būtų protinga laikytis nuo jo atokiau.

Kai tik Giorgas sutiko trumpam atvykti į pokylį, Ana apsidžiaugė ir nuėjo. Dabar ji buvo pasirengusi keliauti namo.

Po trumpos atokvėpio valandėlės fotografas pakvietė tėvus ir krikštėnų nusifotografuoti ant bažnyčios laiptų. Ana su Sofija ant rankų stovėjo tarp Andrėjo ir Manolio. Nuotrauka buvo dalykiška, tokia, kokios reikėjo šiai svarbiai dienai pažymėti. Nusifotografavus Andrėjas nedelsdamas nuvežė Aną ir mažylę namo Elundos kalvagūbryje. Namai buvo dideli, erdvūs, pastatyti alyvmedžių giraitės viduryje, pro langus vėrėsi vaizdai į kelis tūkstančius šeimai priklausančių akruų. Tačiau šios platybės — tik maža Vandulakių nuosavybės dalelė.

Čion įsikūlusį Ana gerokai pakeitė ne tik namų vidaus apdailą, bet ir išorę. Priešais namą ji išlygino aukštumėlę ir sukūrė terasą. Terasoje ir turėjo vykti pokylis. Ilgomis eilėmis

sustatyti ką tik sukalti stalai buvo išpuošti gėlėmis, nukrauti vyno ir rakės buteliais. Po šalia augančiais medžiais visa komanda virėjų ant iešmų skrudino ožius.

Svečiai plūdo šimtais. Jie stoviniavo būreliais, mėgavosi vynu ir gausybe jau pagaminto ir patiekto maisto. Kai kurie visai atleido vadeles ir kimšo nesivaržydami. Daugumą svečių su Vandulakių šeima siejo prekybiniai ryšiai, todėl švenčiantiems galėjo atrodyti, jog jie išties nusipelnė tokios visa ko gausios puotos.

Vos grįžusi iš bažnyčios Ana atidavė kūdikį auklei. Mąžylė jau miegojo; šioje šventės dalyje jai neberekės dalyvauti.

Giorgas atvyko vienas iš paskutiniųjų ir nervingai dairėsi po svečių minią ieškodamas pažįstamų veidų. Fotinė, geriausia Marijos draugė, pastebėjo jį, stoviniuojantį atskirai, ir drauge su savo broliu Antoniu nuskubėjo pasitikti svečio. Abi šeimos buvo labai glaudžiai susipynusios. Juos pamačius, Giorgio veidas nušvito. Jis nuolat matydavo Fotinę šeimos tavernoje Plakoje, bet su Antoniu jiedu seniai matėsi.

— Kaip tu laikaisi? — bičiuliškai paklausė Giorgas. — Dabar tu net gražesnis nei visada!

— Taip, — sutiko Fotinė, įsikibdama broliui į parankę. — Jis per gražus, ir jam tai ne į naudą.

Ne jiems vieniems atrodė, kad Antonis — gražiausias vyras iš visų čia susirinkusiųjų. Dar vaikystėje didžiulės rudos jo akys traukdavo kiekvieno į jį atsigręžusiojo žvilgsnį. Antonio akys buvo kaip migdolai, kaštonų spalvos.

— Ir dar jis yra per išrankus! — erzino brolių Fotinė. — Jau būtų laikas krikštyti jo vaikelį. Bet jis nė nežiūri į merginas.

— Fotine... — švelniai protestavo Antonis, — netiesa. Dar neradau savosios, štai ir viskas.

— Tu jos dar lauki, taip? — Giorgas stojo Antonio pušen. — Vesi paskubėjęs, gailėšiesi visą gyvenimą.

Dar kelias minutes Giorgas klausinėjo jaunesniojo vyro apie darbus dvare. Antonio darbas reikalavo daug pastangų, bet neabejotinai jam tiko. Jis narsiai kovėsi priešindamasis Vokietijos okupacijai ir grįžo namo išsiugdęs neįtikėtiną ištvermę ir fiziškai sustiprėjęs. Jis dirbo fizinį darbą beveik be jokių pastangų; kaip Giorgas ir sakė, dirbdamas jis dar labiau išgražėjo.

Manolis irgi priėjo pasikalbėti. Per pastaruosius kelerius metus jiedu su Antoniu tapo geriausiais draugais. Iš pradžių Antonis į jį žvelgė nepatikliai, bet galiausiai abu vyrai suprato turį daug bendra, taip pat ir didžiulę aistrą muzikai. Jie dažnai kartu grodavo: Antonis — medine fleita *thiáboli*, o Manolis — Kretos lyra.

Giorgas pasveikino Manolį tapus *nonós*. Jis, kaip ir visi kiti, pamatęs Andrėją ir jo pusbrolių drauge, stebėdavosi juodviejų panašumu. Beveik dviejų metrų vyriškiai buvo aukštesni už eilinius kretiečius. Abiejų plaukai buvo vešlūs, rudi, abiejų ryškūs žandikauliai. Vienintelis fizinis skirtumas — kiek stambesnis Andrėjo smakras; vis dėlto iš elgesio juos atskirdavo net ir nepažįstami žmonės. Manoliui apie akis buvo susimetusios gilios raukšlėlės — nuolatinės šypsenos ir juoko rezultatas, o Andrėjas buvo paniuręs ir atšiaurus; jo rimtumą rodė net pakumpę pečiai.

Užgrojo muzikantai; pirmoji melodija — iškilmingasis *siganós*, aštuonių žingsnelių šokis, kurį galėjo šokti visi. Anos terasoje pakako vietos šimtui žmonių sustoti į ratelį, todėl svečiai taip ir padarė. Kai terasą apjuosė vienas ratas, vidury pirmojo ėmė burtis ir antras; galiausiai radosi keturi vienas už kitą mažesni rateliai. Grojo dešimt muzikantų — du lyromis,

trys brazdino į liutnias panašius instrumentus *laóuto*, du — gitaras, vienas griežė smuiku, vienas mušė būgnelį ir vienas grojo mandolina. Liejosi sodri, skambi melodija. Visi mokėjo net ir antro sudėtingo šokio penkiolika žingsnelių; iki šiol aplink lakstę vaikai dabar ėmė sprautis tarp suaugusiųjų ir drąsiai kartojo vingrius šokio judesius nė kartelio nesuklysdami, tarsi šių žingsnelių būtų išmokę dar įščiose.

Giorgas suprato, jog dabar būtų pats metas išeiti. Dar kiek pažiūrėjęs į šokėjus jis apsikaitė keliais mandagiais žodžiais su Anos uošviais ir išspruko namo niekieno nepastebėtas.

Vienu metu Antonio padrąsintas Manolis nuėjo prie savo furgonėlio pasiimti lyros. Jis atsisėdo, suėmė kaire ranka trapų trijų stygų instrumentą ir dešine ranka perbraukė stryku per stygas. Didelėse jo rankose lyra atrodė labai maža, bet šiuo instrumentu vyras išgavo galingą garsą, puikiai papildantį čirpantią *laóuto*. Taktai virto vienas per kitą, vis greičiau ir greičiau, ir jis grojo be perstojo valandą, o gal ir ilgiau.

Muzikanto ištvermė begalinė. Muzika tvindė svečius, tarsi bandydama ištrūkti į juos supančius kalnus. Manolis žvelgė į tolimas. Nors jis sėdėjo eilės gale, dabar jautėsi esąs pačioje muzikos širdyje, visų dėmesio centre.

Apie dešimtą prie jų prisijungė gerai žinomas dainininkas. Tą akimirką vakarėlis kaip reikiant įsižiebė, visus aplankė *kéfi* dvasia, svečiai įsisiautėjo.

Paskui Manolis pats vienas sušoko *zeibékiko*. Jį apstoję svečiai žavėjosi akrobatiniais triukais ir piruetais, visiems buvo aišku, kad jis demonstruoja savo gebėjimus, užuot išreiškęs kančią ar sielvartą, paprastai perteikiamą šiuo šokiu.

Andrėjas beveik visą vakarą sukosi tarp svečių dėkodamas jiems, kad atėjo, ir už dovanas Sofijai. Kartkartėmis jis dirste-

lėdavo į žmoną ir pamatydavo, kad ji šypsosi. Pirmą kartą per šiuos metus jis matė ją laimingą ir atsipalaidavusią. Pagaliau, mąstė vyras, ji grįžo savin.

Prasidėjus šokiams jis išleido ją iš akių, bet kartais pastebėdavo švystelint raudoną šilką. Sukantis didžiajam rateliui jis jau aiškiau matė jos veidą. Ana atrodė apžavėta, pavergta šokio dvasios.

Atsigauti po tokių šėlionių prirėkė daug dienų. Artėjo ruduo, dvare reikėjo nudirbti daug darbų, bet visi darbininkai buvo mažumėlę aptingę.

— Bosas pats kaltas, — pareiškė Antonis Manoliui. — Rakės buvo daugiau nei vandens.

— Sakyčiau, išgėrėme viską iki paskutinio lašo, — juokėsi Manolis. — Ilgai netrukus reikės pildyti šiųmetes atsargas.

Po kelių savaičių reikės nuimti vynuogių derlių, tada lauks distiliacijos procesas, ugninio vandens gamyba, kuri šioje saloje įsiūbuoja gausybę linksmybių.

Du draugai sėdėjo *kafeneio* Plakoje. Pasibaigus darbo dienai, Manolis nuėjo į kavinę, kad vėl ant sienos, už baro, pakabintų savąją lyrą. Ten ir buvo šio instrumento vieta. Jis dažnai užgrodavo spontaniškai, paprašytas Plakoje gyvenančių bičiulių.

— Lyrą — vienintelė mano meilė, — dažnai juokaudavo Manolis.

Per krikštynas šokdama šalia Manolio Ana vėl ėmė ilgėtis jo artumos. Matant lankstų jo kūną ir jaučiant spinduliuojančią energiją jam šokant ir grojant, ją užplūdo geismas. Ana ėmė ieškoti galimybių jiedviem likti vieniems, ir po dviejų dienų jos troškimas visokeriopai išsipildė.

Kiauras dienas Sofiją prižiūrinti auklė išsiruošė su mažyle pasivaikščioti ir ketino užtrukti. Mergytė buvo labai nerami ir po krikštytynų tapo dar neramesnė; ji užmigdavo tik linguojama vežimėlyje.

Tą popietę Anos geismas buvo patenkintas su kaupu. Diena buvo karšta, langai plačiai atverti, ir Manolis uždengė delnu jai burną, kad prislopintų aimanas. Apimta ekstazės, nebesivaldydama, kaip dažnai nutinka mylintis, ji įkando jam į pirštą.

— Ana!

Jis sudejavo iš malonumo, kai ji nesusilaikiusi sušuko paskutinįkart.

Valandėlę jiedu gulėjo nejudėdami tarp drėgnų sujauktų patalų.

Manolis suko tarp pirštų ant pagalvės pasklidusių tamsių Anos plaukų sruogą.

Moteris į jį atsigrėžė.

— Negaliu be tavęs gyventi, — sušnabždėjo taip tyliai, kad jis vos išgirdo.

— Ir neteks, *agápi mou*, — tyliai atsakė Manolis.

2 skyrius

Ana ir Manolis visus metus susitikinėdavo po kelis kartus per savaitę. Tapęs krikštatėviu Manolis turėjo dar daugiau dingsčių lankytis jų namuose. Sofija buvo idealus pretekstas, nors jis visada taikydavosi ateiti per pietus, kai mažylė būdavo išvežta pakvėpuoti grynu oru. Jis taip pat žinodavo, kada Andrėjui reikia vykti pas klientus į Sitiją ar Heraklioną.

Ana gyveno šia diena. Geriausiu atveju ji galvodavo apie dvi ar tris būsimas dienas arba apie tai, kada ir vėl ateis Manolis. Ji nenorėjo vargintis mąstydamą, kas bus kitą mėnesį ar kitais metais. Žinojo tik tiek, kad dar niekada nesijautė laimingesnė nei dabar.

Vieną rytą ji sėdėjo patenkinta, sklaidydama žurnalą; namų tvarkytoja ponia Vasilakis blizgino kambario gale stovinčius baldus. Ana niūniavo. Blizgantys žurnalo puslapiai skelbė rudens madas; po pietų turėjo ateiti siuvėjas ir ją išmatuoti, kad pasiūtų kelias naujas sukneles. Dabar tapo madingos prigludusio liemens ir itin plačių sijonų suknelės; Ana nujautė, kad tokie drabužiai jai labai tiks, ypač dabar, kai ji atgavo dailias linijas. Siuvėjas žadėjo atnešti medžiagos pavyzdžių, ir Ana jau buvo sugalvojusi užsisakyti tris tokio paties stiliaus sukneles.

Ji persisvėrė per atlošą, norėdama parodyti poniai Vasilakis vieną nuotrauką.

— Jums tiks kuo puikiausiai, ponia Ana! — sušuko namų tvarkytoja, atsakydama taip, kaip ir buvo tikėtasi. — Jūs gražėjate sulig kiekviena diena!

Anos pokyčius pastebėjo visi. Jos skruostai vėl pražydo, sužvilgo plaukai. Dabar ji buvo dar gražesnė nei prieš nėštumą.

— Gydytojai labai daug gali, bet, mano galva, jūs ir pati nemažai išmanote.

Aną dažnai erzindavo savamokslės namų tvarkytojos išmintis ir prietarai. Ponia Vasilakis nuoširdžiai tikėjo, kad galima prakeikti kitą žmogų, užtraukti jam bėdą, ypač iš pavydo, jį „nužiūrėdamas“. Jos manymu, kiekvienam derėtų pasirūpinti apsauga nuo *māti*, blogos akies. Ji niekada nekeldavo kojos iš namų, nepasiėmusi mėlyno stiklo talismano, tikėdama, jog jis apsaugos nuo visokių nelaimių ir ligų.

Kam nors prakalbus apie sveikatą, ponia Vasilakis pasijusdavo it žuvis vandenyje, ir niekas nebegalėdavo jos nutildyti.

— Žinote, paprasta medicina visko neišgydys, — tęsė ji.

Ana vėl įniko į žurnalą. Ji visai nenorėjo klausytis namų tvarkytojos kalbų apie gydomąsias žoleles ir žmogaus kūną. Kad būtų pasirėngusi šios dienos popietei, jai reikėjo atidžiau pasidomėti klostelėmis, raukinukais ir iškirptėmis; ją erzino kalbos, neleidžiančios susikaupti.

— Bet ir gydytojai vis nepraranda vilčių, — toliau varė ponia Vasilakis, — kalbu apie raupsus. Jie vis bando ir bando.

Ana garsiai atsiduso. Kaip būtų gerai, kad toji moteris apsisuktų ir išeitų.

— Jie sako, kad galbūt jiems pavyks! Ir kas galėjo pagalvoti? Tūkstančius metų žmonės mirė nuo šios ligos, o dabar jau kalbama apie *vaistus*!

Akimirką Ana liovėsi kvėpuoti. Jai surakino krūtinę, tad sėdėjo nejudėdama, prakaituotais pirštais gniauždama žurnalo puslapius; popierius taip ir liko sulamdytas.

— Matote, net ir aš sutinku, jog kai kurių ligų žolelėmis neišgydysi. Jie bandė ištisus amžius... gyvačių taukai, kaktusų ekstraktas, visa kita... Niekas negelbėjo. Bet kaip puiku, kad nuostabieji mūsų gydytojai nepasidavė, tiesa? Jie dirbo ir dirbo...

Dabar jau visi paviršiai buvo išblizginti bičių vašku. Ponia Vasilakis likdavo patenkinta tik tada, kai išvysdavo savo pačios atspindį. Baigdama darbuotis, plunksnų šluostuku ji nubraukė nuo puošnaus laikrodžio dulkes, pataisė komodą dengiančią nėrinuotą staltiesėlę ir papureno kelias pagalvėles. Ana sėdėjo sustingusi.

— Gal ko atnešti, ponია Ana? — paklausė namų tvarkytoja. — Jeigu nenorite, kad čia dar ką nors sutvarkyčiau, eisiu ruošti pietų. Kilimėlius galėsiu išdulkinti ir vėliau.

Ana papurtė galvą. Ji tenorėjo, kad šita velnio nešta moteris dingtų iš kambario. Jau užtektinai visko prisiklausė. Metusi žurnalą ant staliuko, ji bandė įveikti krečiantį drebulį.

Atsitiktinė ponios Vasilakis pastaba ją baisiai sujaudino. Raupsus gydantys vaistai prilygo klaikiausiam košmarui. Vais-tai reikštų, kad iš Spinalongos grįš jos sesuo Marija.

Žmogus, kurį Ana mylėjo visa savo esybe, kadaise buvo susižadėjęs su Marija, ir ją ėmė siaubas pagalvojus, kad santykiams su Manoliu galėtų grėsti pavojus.

Kai atėjo siuvėjas su padėjėju — kelionė iš Herakliono užtruko gerą pusdienį, jie išvyko anksti ryte, — jiems buvo pasakyta, kad klientė sunegalavo. Ana pareiškė poniai Vasilakis, jog ją kamuoja migrena, paskui nuėjo į savo kambarį, užsidarė duris ir užsitraukė užuolaidas.

Ištisas dvidešimt keturias valandas ji pragulėjo lovoje kamuojama namų tvarkytojos žodžių, bet kitą rytą prisiminė, kad ją žadėjo aplankyti Manolis. Mintis apie jo vizitą išvertė Aną iš lovos; ji apsilvilko vieną iš mėgstamiausių suknelių.

Kruopščiai pasidažiusi, užsisegusi mėgstamą kaklo papuošalą ir įsivėrusi prie papuošalo derančius auskarus ji pašlakstė kaklą kvėpalais ir nusileido laiptais. Namuose buvo tylu, girdėjosi tik tiksintis laikrodis. Auklė išsivežė Sofiją į lauką, ponias Vasilakis džiaugėsi laisva popiete.

Ana sėdėjo prie virtuvės stalo ir skaitė pirmą laikraščio puslapį. Laikraštis buvo paliktas Andrėjui; grįžęs iš dvaro jis viską perskaitys. Po darbo jis kas vakarą pirmiausia sėsdavo skaityti laikraščio. Andrėjas buvo ištikimas įpročiams. Laikraščio straipsniai Anos nedomino. Kyla degalų kainos. Mirė kažkoks politikas, apie kurį ji niekada nieko nebuvo girdėjusi. Požeminiai smūgiai kažkokiose tolimose salose šiaurėje.

Ji pastatė ant stalo ąsotį su ką tik ponios Vasilakis pagamintu limonadu, dvi stiklines, vėl atsisėdo ir laukė. Laikrodžiui išmušus antrą, slenkančios minutės ištyso į amžinybę; galiausiai ji išgirdo subildint skląstį. Įpykusi, kad Manolis atėjo septyniomis minutėmis vėliau, nei ji tikėjosi, Ana ir toliau sėdėjo tiesi it styga. Užuoat pasitikusi vyrą išskėstomis rankomis ir šypsena, ji sėdėjo atsukusi nugarą.

Manoliui buvo pažįstamas Anos siutas. Jis niekada nepaisydavo tokių priepuolių, nes paprastai rasdavo būdų juos numalšinti.

— *Kaliméra, agápi mou,* — švelniai pasisveikino.

Ana neatsakė.

Jis matė, jog Ana dedasi skaitanti antraštes; Manolis vogčia ištraukė gėlę iš vazos, stovinčios ant bufeto.

Ana pajuto, kaip kažkas pakuteno jai sprandą, bet užsispyrusi toliau sėdėjo nejudėdama. Manolis pasilenkė ir paglostė jai kaklą, tuo pačiu metu kišdamas gėlę tarp krūtų. Ana atsisuko pajutusi, kaip sklaidosi ryžtas elgtis atšiauriai.

Kai tą popietę Manolis ją mylėjo, į jo prisilietimus Ana atsakė ypač aistringai. Mintys apie galbūt grįšiančią seserį dar labiau kaitino, ji suleido nagus vyrui į nugarą jusdama, kaip jie sminga pradurdami odą.

Paskui jiedu kelias minutes gulėjo nejudėdami, ji buvo uždėjusi ranką jam ant krūtinės. Tačiau vos po kelių minučių Aną vėl suėmė baimė. Jai labai sunkiai sekėsi tvardyti, todėl papasakojo mylimajam, ką girdėjusi iš namų tvarkytojos.

— Vadinasi, tu manai, kad niekas nepasikeis? — nerimavo ji. Gandai apie vaistus taip gąsdino, kad ji niekaip negalėjo nurimti.

— Apie ką tu, mažute?

— Turi nujausti, apie ką! Nieko nebebus taip pat, jeigu jie... jeigu jie grįš.

Manolis suprato, ką ji turi omenyje. Ana norėjo pasakyti „ji“, o ne „jie“. Gandai apie tai, jog raupsai gali būti išgydyti, sklido vis plačiau; jis girdėjo, kad net ir sunkiausiai sergantys žmonės galės grįžti ir gyventi su visais. Tačiau Ana galvojo tik apie vieną žmogų. Ir Manolis galvojo apie Mariją, tačiau ginė šalin mintis apie jos sugrįžimą ir apie tai, kaip šitai paveiktų jo gyvenimą. Vyras buvo įsitikinęs, jog jiedu su Anos seseria išsižadėjo vienas kito, kai ji išvyko į Spinalongą, nors formaliai sužadėtuovės nebuvo nutrauktos.

Jis prisitraukė Aną kiek per staiga ir ilgai bučiavo į lūpas. Manolis pajuto, kaip Ana lengviau atsikvėpė.

— Pažadėk nebesijaudinti, — švelniai kalbėjo jis. — Tarp mūsų niekas nepasikeis. Mažylės *nonós* niekur nedings.

— Mažylės tėvas?.. — atsiliepė Ana.

— O kas žino? — nutraukė ją Manolis. — Ji — mano

mažoji *vafistira*, mano mažoji krikštadukra. Aš — dvasinis jos tėvas. Tai ir yra svarbiausia.

Nors mylėdamiesi jie stengėsi būti atsargūs, ir Ana, ir Manolis suprato, kad tėvystės klausimas nėra visiškai aiškus. Mažylė buvo panaši į abu vyrus; kadangi pusbroliai buvo labai panašūs, mergytės panašumas į juos nestebino. Kartais ir pats Manolis susimąstydavo, kas Sofijos tėvas, bet skubėdavo nuvyti kilusias dvejones. Kita vertus, Ana, rodos, mėgavosi mintimi, kad meilužis galbūt yra jos dukters tėvas.

Vis dėlto Manolis norėjo patikinti Aną, jog jeigu Marija sugrįš, jų romanai nesibaigs. Jis tikrai negali vesti buvusios raupsuotosios.

Manolis vėl pabučiavo Aną, ir tą popietę jiedu pasimylėjo dar kartą — šįkart netgi karščiau nei prieš tai. Juos išbaidė tik garsus Sofijos riksmas, kai auklė iškėlė mažylę iš vežimėlio.

Manolis šoko iš lovos ir mikliai apsirengė. Priėjęs prie durų minutėlę pasiklausė, paskui pažvelgė per petį ir nusišypsavo lovoje gulinčiai nuogai tobulajai savo meilužei.

Ana iš lėto pakėlė prie lūpų ranką ir pasiuntė jam oro bučinį.

Tada Manolis apsisuko, pakėlė dulkėtus batus ir, nusileidęs galiniais laiptais, išėjo.

Dar kiek pagulėjusi Ana atsikėlė, nusiprausė prie kampe įrengtos prausyklės ir išsiėmė iš spintos naujus drabužius. Visi žinojo, kad ponis Vandulakis miega popiečio, todėl kambarinė dar kurį laiką jos nepasiges. Ana pasistengė kuo rūpestingiau išlyginti paklodę, o purendama pagalvę ant užvalkalo pastebėjo mažytį Manolio kraujo lašelį. Nuvilkusi užvalkalą, įmetė jį į skalbinių krepšį ir komodoje susirado naują.

*

Slinko mėnesiai. Ana buvo alkana, aistringa ir emocionali, ir Manolis niekaip negalėjo prieš visa tai atsilaikyti. Svyruojančią jos nuotaiką dar labiau sustiprino vis augantis siaubas — galimybė išgydyti raupsus. Kad ir ką sakytų Manolis, kad ir kaip ramintų, ją nuolat graužė mintys apie tai, kaip viskas klostytųsi Marijai sugrįžus. Baimė ir įtūžis vis didėjo, ji ėmė elgtis karštligiškai, ne visada protingai. Atėjus Manoliui ji nebepaisė, ar langai praverti, ar uždaryti, ar patalas, jam išėjus, sutvarkytas. Ana elgėsi taip, lyg norėtų, kad jų romanai išaiškėtų.

Kas nutiktų — ją vis dar kamavo ši vienintelė mintis, — jeigu Marija grįžtų? Nuolat sau užduodavo tą patį klausimą, ir Manolis negalėjo jos įtikinti, kad turi aiškią nuomonę. Kiek kartų jam reikės žadėti, kad niekada neišmainys Anos į jos seserį? Vien tokia nuomonė atrodė absurdiška. Vis dėlto neramios mintys graužėsi tarsi kirminas, dedantis kiaušinėlius ir veisiantis kitus kirminus.

Manolis susitaikė su nuolatiniu Anos spaudimu. Paprastai jis sumanydavo ką nors beveik stebuklingo ir nuramindavo meiluzę, tačiau dabar jautėsi bejėgis.